

4. Fauconnier G., Turner M. (2002). *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: Basic Books. 2002. 464 p.
5. Fauconnier G., Turner M. Compression and global insight. *Cognitive linguistics*. 2000. Vol. 11, issue 3 / 4. P. 283–304.
6. Fauconnier G., Turner M. Conceptual Integration Networks. *Cognitive Science*. 1998. Vol. 22 (2). P. 133–187.
7. Lakoff G., Johnson, M. *Metaphors We Live By*. Chicago: The University of Chicago Press, Chicago, 2003. 242 p.
8. Lasswell H. D. The Language of Power. *Language of Politics*. Cambridge, MA: Harvard, 1968. P. 3–20.
9. Rabenschlag A.-J. Semantic Struggles in the Face of Crisis: 'The West' as Contested Key Concept in West German Parliamentary Debate (1973/74). *Redescriptions: Political Thought, Conceptual History and Feminist Theory*. 2021. Vol. 24. № 2. P. 150–165.

УДК 811.161.2'373.46-021.51:004

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.1.8>

НАЦІОНАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА ПОПОВНЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

NATIONAL SOURCES OF ENRICHMENT OF THE COMPUTER TERMINOLOGY OF THE UKRAINIAN LANGUAGE

Булик-Верхола С.З.,

orcid.org/0000-0002-4593-3571

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови

Національного університету «Львівська політехніка»

Верхола Я.О.,

orcid.org/0009-0001-7202-3020

студент III курсу

Інституту комп'ютерних наук та інформаційних технологій

Національного університету «Львівська політехніка»

Статтю присвячено аналізу національних ресурсів для поповнення комп'ютерної термінології української мови, які сприяють збереженню автентичності національної наукової мови. Питомими засобами творення комп'ютерних термінів є використання наявних в українській мові моделей: вторинної номінації, морфологічного та аналітичного способів.

Вторинна номінація має в основі один із лексико-семантичних засобів – метафору (*мишка, доріжка, джерело*) або метонімію (*вимір, різкість*). У результаті такого процесу найменування наукових понять відбувається звуження або розширення семантики, зміна обсягу поняття, перенесення назв за різноманітними асоціаціями.

Оскільки у морфологічній структурі термінів, утворених шляхом афіксації, слово- та основоскладання, закладені основи структурної систематизації термінів, морфологічний спосіб творення продукує значну кількість номінацій комп'ютерної термінології: найширше представлене суфіксальне творення (*моделювання, детермінованість*), характерними також є терміни з префіксоїдами (*метамова, мінідодаток*), незначну кількість назв утворено префіксальним (*передумова, заблокувати*) та безафіксним способами (*запис, поклик*), композицією (*дисковід, самокорекція*), юкстапозицією (*вектор-стовпець, ПК-блокнот*), аббревіацією (*РБК, США*).

Продуктивним способом поповнення комп'ютерної терміносистеми є аналітична деривація (*програмний виріб, розмір шрифту*). Складені терміни передають належність до класифікаційного ряду, що ґрунтується на гіперо-гіпонімічному зіставленні понять, а це сприяє широкому використанню цього способу творення в комп'ютерній термінології.

Негативним явищем у сучасній українській комп'ютерній термінології є значний спад активності дериваційних процесів, що призводить до дисбалансу між термінотворенням та входженням запозичень.

Ключові слова: комп'ютерна термінологія, термінотворення, вторинна номінація, морфологічний спосіб творення, аналітична деривація.

The article is devoted to the analysis of national resources of enrichment of the computer terminology of the Ukrainian language, which contribute to the preservation of the authenticity of the national scientific language. Specific means of

creating computer terms are the use of models available in the Ukrainian language: secondary nomination, morphological and analytical methods.

The secondary nomination is based on one of the lexical-semantic means – metaphor (*мишка, доріжка, джерело*) or metonymy (*вимір, різкість*). As a result of this process of naming scientific concepts, there is a narrowing or expansion of semantics, a change in the scope of the concept, and the transfer of names according to various associations.

Since the morphological structure of terms formed by affixation, word and stem formation lays the foundations for the structural systematization of terms, the morphological way of creation produces a significant number of nominations of computer terminology: suffix creation (*моделювання, детермінованість*) is the most widely represented, terms with prefixes (*метатова, мінідодаток*), a small number of names were formed by prefix (*передумова, заблокувати*) and affixless methods (*запис, поклик*), composition (*дисківід, самокорекція*), juxtaposition (*вектор-стовпець, ПК-блоком*), abbreviation (*РБК, СШ*).

Analytical derivation (*програмний вибір, розмір шрифту*) is a productive way of replenishing the computer terminology. Compound terms convey belonging to a classification series based on hypero-hyponymic comparison of concepts, and this contributes to the wide use of this method of creation in computer terminology.

A negative phenomenon in modern Ukrainian computer terminology is a significant decline in the activity of derivation processes, which leads to an imbalance between term formation and the occurrence of borrowings.

Key words: computer terminology, term formation, secondary nomination, morphological method of formation, analytical derivation.

Постановка проблеми. Важливим аспектом сучасних термінознавчих досліджень є вивчення шляхів та особливостей поповнення терміносистем, окреслення векторів розвитку термінотворчих процесів. Аналізуючи джерела поповнення сучасних терміносистем, спостерігаємо дві опозиційні тенденції: намагання зберегти автентичність термінології завдяки використанню національних мовних ресурсів і вживання в ролі термінів запозичених найменувань. «Проблема балансу між цими двома тенденціями, – зазначає З. Куньч, – особливо гостро постає в нинішніх умовах, коли відбувається суттєвий англійський тиск на українську термінологію і, крім того, залишається недоладною тенденція до калькування термінів за взірцем російської мови» [1, с. 39]. На сьогодні важливим завданням термінознавства є пропагування питомих засобів термінотворення з метою збереження національного духу терміносистем. Процес найменування спеціальних понять науки і техніки засобами української мови відбувається свідомо та систематизовано, воно підпорядковане загальним вимогам словотвору сучасної української літературної мови. Для створення нового терміна «можуть бути використані різні мовні засоби, а вибір оптимального способу номінації – складний процес, він визначається об'єктивними і суб'єктивними моментами, зовнішніми і внутрішніми факторами» [2, с. 160–161]. Л. Томіленко зазначає, що «терміни значною мірою є штучним лексико-семантичним утворенням, процес їхнього словотворення є завжди контрольованим, продуманим, і тому його смислова сутність повинна відтворити той обсяг інформації, ту суму наукових значень, які допомагають розкрити зміст поняття» [3, с. 85–86]. У процесі термінотворення використовують спеціальні словотворчі морфеми, які є «показни-

ками конкретних значень і виконують класифікаційну функцію» [4, с. 136–137].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Засоби національного термінотворення та співвідношення національного й запозиченого в терміносистемах вивчали Т. Панько, І. Кочан, Г. Мацюк, Т. Кияк, Л. Симоненко, В. Пілецький, З. Куньч, А. Загнітко, О. Кочерга, М. Ганіткевич, Р. Рожанківський, І. Фецько, Г. Наконечна та ін. Серед досліджень комп'ютерної терміносистеми української мови варто виокремити наукові студії А. Ніколаєвої, Б. Рицаря, Р. Мисака, І. Ментинської, О. Гаврилової, О. Філь, І. Шилінської.

Метою пропонованого дослідження є аналіз національних джерел поповнення комп'ютерної термінології української мови – вторинної номінації, морфологічного та аналітичного способів. Джерельною базою дослідження слугують сучасні електронні словники з інформатики, обчислювальної техніки, програмування [5, 6].

Виклад основного матеріалу.

Використання питомих ресурсів термінотворення сприяє збереженню автентичності національної наукової мови. Варто зазначити, що власне українськими вважаємо не лише номінації, утворені від питомих твірних основ, а й слова, утворені за допомогою українських афіксів від запозичених твірних основ. До прикладу, терміни *аргумент* (лат.), *графіка* (гр.), *комп'ютер* (англ.), *шрифт* (нім.), *екран* (фр.) – запозичені з указаних мов, але похідні від них терміни (*аргументувати, графічний, комп'ютерний, шрифтовий, екранний*) є власне українськими. Для найменування наукових понять використовують і аналітичні деривації, які вважаємо власне українськими термінами, хоча у них може бути поєднано кілька питомих слів (*безпроводна глобальна мережа, зовнішній запам'ятовувальний пристрій*), кілька запозичених лексем (*панель екрана, хореографія вебсай-*

тив) або питомі та запозичені слова (*декларація простору імен, системи штучного інтелекту*).

Джерела поповнення української комп'ютерної термінології власномовними термінами – це використання вторинної номінації (лексико-семантичний спосіб), наявних у мові словотворчих моделей (морфологічний спосіб) та словосполучень (аналітичний спосіб).

Лексико-семантичний спосіб – використання наявної в мові назви для позначення наукового поняття – поповнює термінологію кількісно (функції термінів починають виконувати слова, які раніше не були термінами) та якісно (відбувається звуження або розширення семантики та зміна обсягу поняття). Позитивною рисою цього способу є збереження прозорої внутрішньої форми терміна, що дозволяє розпізнати суть наукового поняття. Проте науковці вказують і на недоліки лексико-семантичного способу, зокрема З. Куньч зазначає: «по-перше, використання цього способу може призводити до багатозначності терміна, по-друге, цей спосіб не передбачає дотримання однотипності окремих одиниць терміносистеми, по-третє, загальнономвні конотації терміна, утвореного цим способом, можуть неповно або й хибно орієнтувати щодо суті означуваного поняття» [1, с. 63].

Метафора може надавати термінові образності, яка дозволяє зрозуміти наукове поняття та окреслити його семантику. У комп'ютерній термінології ми вже не сприймаємо такі утворення, як власне метафоричні, експресивні. Ці терміни отримують чітку дефініцію, засвідчують конкретизацію семантики. Омонімія, що виникла в результаті лексико-семантичного переосмислення слів, не є недоліком, оскільки сфери вживання термінного й основного значень віддалені. Термінологізація здійснюється на основі метафоричних процесів, що ґрунтуються на переосмисленні назв за такими ознаками:

– за зовнішньою подібністю: *дерево* – багаторічна рослина з твердим стовбуром і гіллям, що утворює крону; комп.: орієнтований граф, у якому є рівно одна вершина (корінь дерева), що не має вхідних ребер, а в кожному з решти вершин входить рівно одне ребро; концептуальне або графічне представлення даних, організованих в деревовидну структуру, наприклад, дерево каталогів (директорій, папок) на диску; *доріжка* – зменш.-пестл. до дорога; комп.: круговий шлях у вигляді концентричних окружностей на магнітній поверхні диска або дискети, на яких інформація записується та зчитується; *заставка* – спеціальний щит, який затримує воду; малюнок,

звичайно на всю ширину сторінки, перед початком тексту розділу книжки; комп.: вбудована чи встановлена додатково програма, яка запускається через певний час, якщо за комп'ютером не було ніяких дій; *мишка* – невеличка тварина; комп.: маніпулятор, один із вказівних пристроїв введення, який дає змогу користувачеві через інтерфейс взаємодіяти з комп'ютером;

– за подібністю функцій: *джерело* – потік води, що утворюється внаслідок виходу підземних вод на поверхню землі; те, що дає початок чому-небудь, звідки постає, черпається щось; комп.: основа чого-небудь; аналогові або цифрові дані, які можуть служити основою інформаційного забезпечення; *дзеркало* – відшліфована поверхня, що відображає предмети, які перед нею розташовані, а також спеціально виготовлений предмет з такою поверхнею; комп.: точна копія даних одного сервера на іншому; *блокувати* – піддавати блокаді, брати в блокаду; оточувати, ізолювати; комп.: автоматично закривати (комп'ютер, екран); *вирівняти* – зробити що-небудь рівним, без заглибин, виступів; комп.: зробити рівним по вертикалі або горизонталі розташування кого-, чого-небудь (тексту, рисунка, фігури); *скасувати* – визнати, оголосити що-небудь недійсним, незаконним; ліквідувати; комп.: анулювати, відмінити авторизацію, друк;

– за зовнішньою та функційною подібністю: *жила* – судина, по якій тече кров; комп.: провід кабелю; *вікно* – отвір для світла й повітря в стіні приміщення (хати, вагона тощо), куди вставлена рама з шибками; комп.: основний елемент взаємодії між користувачем і комп'ютером в однойменній операційній системі Microsoft Windows (вікна), що став стандартом інтерфейсу для багатьох інших ОС і застосувань, що розроблялися для них; *килимоч* – маленький тканий виріб для вкривання підлоги, оздоблювання стін; комп.: робоча поверхня для маніпулятора типу «миша».

Комп'ютерні терміни виникають і на основі метонімічного перенесення назви з процесу на предмет (*насадка* – дія за значенням «насадити»); знімна деталь основного валу, що перебуває в контакт з носієм запису або магнітною сигналограмою), з процесу на результат (*вимір* – визначення будь-якої величини чогось; величина, що вимірюється), з процесу на властивість (*зучність* – дзвінке звучання, далека чутність; відчуття, створене вухом при сприйнятті звукових хвиль), з властивості на кількісний показник (*різкість* – властивість за значенням «різкий»); ступінь розмитості зображень границь об'єктів).

Для комп'ютерної термінології характерне і явище термінологізації – переходу слова із загальноживаної лексики до терміносистеми (*вікно, мишка, комірка, поле*), і явище ретермінологізації – «перенесення готового терміна з однієї галузевої сфери в іншу з повним або частковим його переосмисленням та перетворенням у міжгалузевий омонім» [7, с. 79] (*архітектура, дизайн* (із указаних терміносистем), *добуток, обчислення, відносна похибка* (із математичної термінології), *гнучкість, коротка хвиля, роз'єм* (із фізичної), *з'єднувач синхронізації, сигнал, герц* (із радіотехнічної), *гіпертекст, граматики мови програмування, суфіксація* (із мовознавчої), *дозвіл, документ, акт* (із юридичної), *істинність, хибність* (із логічної), *вірус, рецептор* (із біологічної) та ін.). Продуктивність термінологізації та ретермінологізації в комп'ютерній термінології можна пояснити тим, що наукових понять значно більше, ніж слів для їхнього називання, отже, відбувається економія вербальних засобів.

Морфологічний спосіб творення є одним із найзначніших джерел збагачення української комп'ютерної термінології. «Одна з основних причин його продуктивності полягає у тому, що у морфологічній структурі термінів, утворених шляхом афіксації, закладені основи структурної систематизації, а це має надзвичайно важливе значення для термінології» [8, с. 126].

Найширше представлено **суфіксальний** спосіб. Номінації з абстрактним значенням утворено від прикметникової твірної основи + *-ість-* (*казуальність, контрастність, мобільність, розрядність, розширюваність*), дієслівної твірної основи + *-нн'-, -енн'-, -анн'-* (*вилучення, завантаження, кешування, програмування, редагування, тиражування*), дієслівної твірної основи + *-к-* (*правка, заливка, розробка, розсилка*). Варто зауважити, що остання модель є калькованою з російської мови. Попри наявність таких лексем у словниках, спостерігаємо тенденцію до заміни цих назв термінами із суфіксом *-нн'*: *виправлення* замість *правка*, *заповнення* замість *заливка*, *розроблення* замість *розробка*, *розсилання* замість *розсилка*.

Назви з предметним значенням походять від дієслівної твірної основи + *-ник-* (*глушник*), іменникової твірної основи + *-ник-* (*стілник*), прикметникової твірної основи + *-ик-* (*голосник*), дієслівної твірної основи + *-ач-* (*вимикач, перемикач*);

Для називання назв осіб характерні такі моделі: іменникова твірна основа + *-ник-* (*комп'ютерник*) або + *-ець-* (*айтівець*), дієслівна твірна основа + *-ач-* (*перекладач*). Варто зазначити, що

номінації *комп'ютерщик, айтішник* не відповідають словотвірним нормам сучасної української літературної мови.

Незначну кількість термінів утворено **префіксальним** способом, це переважно дієслова (*відсканувати, перезавантажити, зареєструвати*), рідко іменники (*передумова*). Натомість характерною рисою комп'ютерної термінології є висока частотність уживання **префіксоїдів**, або препозитивних чужомовних елементів. «За моделлю префіксоїд + терміноодиниця утворено приблизно 35% однослівів терміносистеми» [9, с. 196]. Найпоширеніші префіксоїдні моделі: *авто-* (від гр. сам): *автоформалізація, автошаблон*; *веб-* (від англ. павутина, мережа) *вебзастосування, вебкільце*; *відео-* (від лат. бачу, дивлюсь): *відеосигнал, відеонагляд*; *гео-* (від гр. земля) *геодані, геоінформатика*; *гіпер-* (від гр. над, надміру): *гіперпосилання, гіпертекст*; *гугл-* (від англ. пошукова система) *гугл-перекладач, гугл-форма*; *інтернет-* (від англ. всемережжя) *інтернет-видання, інтернет-спільнота*; *кібер-* (від гр. над) *кіберпростір, кіберзнання*; *макро-* (від гр. довгий, великий): *макропараметр, макророзширення*; *мега-* (від гр. великий): *мегаліт, мегабайт*; *медіа-* (від лат. посередник) *медіаплеєр, медіапростір*; *мета-* (від гр. слідом, після, через): *метадані, метамова*; *мікро-* (від гр. малий): *мікросхема, мікротехніка*; *міні-* (від англ. короткий): *мінідодаток, мініноутбук*; *мульти-* (від лат. багато) *мультиплексування, мультимедійний*; *нано-* (від гр. карлик) *нанотехнології, наносекунда*; *теле-* (від гр. далеко): *теледрук, телеробота*; *онлайн-* (від англ. на лінії, на зв'язку) *онлайн-заняття, онлайн-передача*; *прото-* (від гр. перший) *прототип, протокол*; *радіо-* (від лат. промінь) *радіопередавач, радіозв'язок*, *супер-* (від лат. зверхність, найвища якість) *суперклас, суперскалярний*; *флеш-* (від англ. спалах) *флешпам'ять, флешролик*.

Терміни, утворені **безафіксним способом** позначають процес дії, предмет як результат дії або одиничний акт дії, що інтенсивно відбувається. Ці номінації бувають початок від основи дієслова за допомогою нульової морфемі: *вибір, вихід, вклад, вхід, запис, запит, огляд, перезавантаження, поклик*.

Способом основоскладання (композицією) утворено терміни – складні слова, серед яких можна виділити складання незалежних слів (*шумфактор, багатоопераційний, чотиридротовий*), і номінації, утворені за допомогою сполучного голосного звука на основі складання залежних основ (*внутрішньосхемний, дисковід, кристалоносій, самокорекція, шумоізоляція*).

Способом словоскладання (юкстапозицією) утворено терміни – складні слова, що пишуться через дефіс. Це поєднання чужомовних лексем (*буфер-текст, клієнт-сервер, крос-транслятор, медіа-сервер*), чужомовної та питомої лексем (*вектор-рядок, вектор-стовпець*), чужомовної чи питомої аббревіатури та чужомовної чи питомої лексеми (*SIM-карта, IP-адреса, IBM-сумісність, XML-документ, ПК-блокнот*). Такі терміни походять від двох самостійно вживаних іменників, їм притаманна автономність складових компонентів.

Абревіація (іт. *abbreviatura* – лат. *brevis* короткий) – це спосіб, спрямований на творення слів шляхом усичення простого або компонентів складного слова чи елементів твірною словосполучення до звуків і букв, складів та інших фрагментів слів. У досліджуваній терміносистемі виокремлюємо такі структурні типи абревіації: літерні – ініціальні скорочення, утворені з перших літер слів, що вимовляються за буквеним типом (*ВН – вища напруга, ПЗ – програмне забезпечення, ПК – персональний комп'ютер, РБП – реінжиніринг бізнес-процесу*); звукові – ініціальні аббревіатури, що їх читають і вимовляють за звуковим типом, тобто як звичайне слово (*ЕРС – електрорушійна сила, САК – система автоматизованого керування*); буквено-звукові, що складаються із назв початкових букв та звуків слів відповідної словосполуки (*АСК ТП – автоматизована система керування технологічними процесами*). Використання аббревіатур дає можливість скоротити довжину термінів, що робить їх оптимальними для сприйняття. Отже, застосовуючи принцип мовної економії, аббревіатури вживають у комп'ютерній термінології для полегшення професійної комунікації.

Аналітична деривація є одним із найпродуктивніших шляхів поповнення сучасних терміносистем (приблизно 70% термінів у різних термінологіях – це словосполучення). Терміни, утворені аналітичним способом, здатні найбільш повно відобразити необхідні специфічні риси поняття. На цьому акцентує Л. Гаращенко: «Термінословосполучення виявляють більшу здатність до конкретизації значень завдяки їхній можливості надавати уточнювальні галузеві характеристики загальноновживаним словам [10, с. 224]. О. Чуєшкова зазначає, що, на відміну від однокомпонентних термінів, терміносполуки виражають більшу здатність до конкретизації значень завдяки залежним мовним одиницям; вони помітно менше входять у синонімічні відношення, майже не зазнають шкідливого впливу омонімії, для них характерна можливість більш гнучкої

класифікації та систематизації за певними моделями [11, с. 32]. І. Фецько наголошує, що терміносполуки – це «семантично цілісні утворення, що мають у своєму складі два і більше компоненти. Такі терміни подібні до вільних словосполучень, однак вільне словосполучення виконує номінативну функцію, а терміносполука – номінативно-дефінітивну, оскільки позначає певне, строго закріплене за ним поняття» [4, с. 194].

За семантичною ознакою, тобто за ступенем валентності компонентів, складені терміни поділяємо на:

1. Розкладні: а) вільні, у яких кожен з компонентів – комп'ютерний термін, і кожен може вступати у двосторонній зв'язок, кожен може вільно сполучатися з іншими термінами в межах терміносистеми: *рідкокристалічний дисплей, розрядність процесора, сенсорний дисплей, системна плата* та ін.; б) неподільні словосполучення, у яких компоненти взяті ізольовано, можуть бути і не бути термінами, тобто один із компонентів має нульову термінологічну валентність (виражений загальноновживаним словом), а інший є комп'ютерним терміном: *ресурс картриджа, рівень подання даних, складність кодування, скриптова мова, соціальна мережа* та ін.

2. Нерозкладні терміни – фразеологізми, у яких відображаються лише деякі зовнішні ознаки іменованих понять. Це синтаксично стійкі сполуки, які передають зміст лише у нерозчленованому вигляді, значення окремих компонентів не мотивуються: *робочий стіл* (прямокутна область, що займає практично весь екран ПК і містить об'єкти (папки, файли та ярлики), з якими користувачеві доводиться працювати найчастіше), *структурний погляд* (погляд на повну модель із метою визначення структури об'єктів у системі, включаючи їх типи, класи, стосунки, атрибути й операції), *супутниковий зв'язок* (один із видів радіозв'язку, побудований на використанні штучних супутників Землі як ретрансляторів) та ін.

Завдяки застосуванню методу моделювання можна виділити структурні моделі складених термінів, які вказують на частиномовну належність і на морфемний склад компонентів терміна, а також на розташування елементів у складеній номінації. Серед складених назв у комп'ютерній термінології домінують двокомпонентні терміносполуки, утворені за такими моделями: іменник + іменник (*інтернет речей, мова програмування, теорія ігор*), прикметник + іменник (*відносна похибка, операційна система, технічна підтримка*), порядковий числівник + іменник (*перший модуль, перша форма*), дієслово + іменник

(генерувати текст, створювати програму). Трикомпонентні аналітичні деривації утворено за такими моделями: прикметник + прикметник + іменник (зовнішній запам'ятовувальний пристрій), іменник + прикметник + іменник (система автоматизованого програмування), прикметник + іменник + іменник (мережева модель даних), іменник + іменник + іменник (речення мови програмування). Кількість багатоконпонентних термінів обмежена (складний синтаксис мови програмування). Аналітична деривація сприяє побудові структурної ієрархії: три- і багатоконпонентні терміни утворюють на основі двоконпонентних словосполук (модель даних – мережева модель даних) або на базі одного слова (архітектура – архітектура інформаційної мережі).

Гіперо-гіпонімічні відношення, що виникають унаслідок застосування аналітичного способу творення, зумовлюють ієрархічний характер терміносистеми, забезпечують чітке розмежування понять, сприяють збагаченню комп'ютерної термінології, наприклад, до гіпероніма програмування засвідчено такі гіпоніми: *пр. веб-застосувань, пр. візуальне, пр. декларативне, пр. екстремальне, пр. імперативне, пр. компонентно-орієнтоване, пр. конкурентне, пр. лінійне, пр. логічне, пр. математичне, пр. модульне, пр. наукове, пр. об'єктно-орієнтоване, пр. паралельне,*

пр. процедурне, пр. розподілене, пр. сервіс-орієнтоване, пр. системне, пр. структурне, пр. функціональне.

Висновки і перспективи подальших розробок.

Використання наявних в українській мові моделей творення термінів: вторинної номінації, морфологічного, аналітичного способів творення – сприяє збереженню автентичності наукової мови.

Спосіб вторинної номінації має в своїй основі один із лексико-семантичних засобів – метафору (джерело, килимок) або метонімію (зучність, насадка). Унаслідок вторинної номінації відбувається звуження або розширення семантики, зміна обсягу поняття, перенесення назв за різноманітними асоціаціями. Важливим джерелом збагачення української комп'ютерної термінології є морфологічний спосіб творення, адже в морфологічній структурі термінів, утворених шляхом афіксації (програмування, відсканувати, поклик), слово- та основоскладання (вектор-рядок, шумоізоляція), закладені основи структурної систематизації термінів. Аналітична деривація є одним із найпродуктивніших шляхів поповнення комп'ютерної термінології, оскільки сприяє побудові структурної ієрархії, яка ґрунтується на гіперо-гіпонімічному зіставленні понять.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Куньч З. Й. Питоме й запозичене в термінології: проблема балансу. *Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм*. Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2018. 180 с.
2. Панько Т.І., Кочан І.М., Мацюк Г.П. Українське термінознавство: підручник. Львів: Світ, 1994. 216 с.
3. Томіленко Л.М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови: монографія. Івано-Франківськ: Фоліант. 2015. 160 с.
4. Фецько І. Українська терміносистема музейництва: історіографія й лінгвістичний аналіз : монографія. Львів: Бадікова Н.О., 2017. 312 с.
5. Гороть Є.І., Коцюк Л.М., Малімон Л.К., Павлюк А.Б. Великий англо-український словник. 100 тисяч слів. Вінниця: Нова книга, 2011. 1700 с. URL: https://e2u.org.ua/s?w=bully&dicts=17&highlight=on&filter_lines=on (дата звернення: 23.03.2023).
6. Тлумачний словник з інформатики. / Г. Г. Півняк, Б. С. Бусигін, М. М. Дівізінюк та ін. Дніпропетровськ, Нац. гірнич. ун-т, 2010. 600 с. URL: <http://www.programmer.dp.ua/download/tlumachniy-slovník-z-informatiki.pdf> (дата звернення: 23.03.2023).
7. Кияк Т. Р. Семантичні аспекти нормалізації термінологічних одиниць. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2008. № 38. Житомир: ЖДУ. С. 77–80.
8. Панько Т. Від терміна до системи. Львів: Вища школа, 1979. 146 с.
9. Ментинська І. Б. Шляхи поповнення української комп'ютерної термінології. *Термінологічна актуалізація української мовної дійсності*. Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2020. 232 с.
10. Гаращенко Л. Б. Аналітизм як тип термінологічної номінації. *Лінгвістичні дослідження: Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди*. Харків, 2012. Вип. 34. С. 223–228.
11. Чуєшкова О. В. Аналітичні номінації в економічній терміносистемі (структурно-типологічний аспект) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова»; Харківський національний ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2003. 200 с.